

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Димка Димитрова Николова-Иванова,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, ФФ, катедра „Методика на езиковото и
литературното обучение и литературознание“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование *1. Педагогически науки*

професионално направление *1.3. Педагогика на обучението по...*

докторска програма *Методика на обучението по български език и литература*

Автор: Наталия Иванова Мацева

Тема: *Развиване на ключовата компетентност „Умения за учене“ при работа с текст в обучението по български език (5.–7. клас)*

Научен ръководител: доц. д-р Фани Евгениева Бойкова

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р-21-541 от 15.03.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование *1. Педагогически науки*, професионално направление *1.3. Педагогика на обучението по...*, докторска програма *Методика на обучението по български език и литература*. Автор на дисертационния труд е Наталия Иванова Мацева – докторант в задочна форма на обучение към катедра „Българска литература и теория на литературата“ с научен ръководител доц. д-р Фани Евгениева Бойкова от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от докторанта комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва необходимите документи: молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд; автобиография в европейски формат; протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд; дисертационен труд; автореферат; списък на научните публикации по темата на дисертацията; копия на научните публикации; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи. Докторантът е приложил дисертационен труд с общ обем 207 с., от които 152 с. – основен текст, 50 с. са приложенията; автореферат с обем 34 с., както и текстовете на 7 броя публикации.

2. Актуалност на тематиката, познаване на проблема и методика на изследването

Дисертационният труд разглежда актуален проблем, свързан както със съвременните тенденции в обучението въобще, така и с процесите в обучението по български език като единна система. Изследваната тема е поставена в контекста на концепцията за ключовите компетентности и на комуникативната ориентация на ОБЕ. От библиографския списък и от текста на дисертацията е видно, че докторантът познава изследванията по проблема и умее да синтезира информация от различни научни източници.

В уводната част прецизно и ясно са посочени обектът, предметът, целта и задачите на изследването, както и хипотезата, която подлежи на доказване.

Избраната методика на изследване позволява да се постигне поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, посочени в дисертационния труд. Препоръка: да се прецизира наименованието на 4. критерий (с. 9), за да се разграничат дейността и речевият акт *представяне и самопредставяне*.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд представя слабо изследвани за обучението по български език въпроси и предлага форми и средства за решаване на съществуващите проблеми с оглед на променения образователен контекст.

Приемам посочените приноси с изключение на първия. Дисертационният труд е особено ценен с практико-приложната си насоченост. Като важни постижения в него мога да открия следните: 1) операционализирано представяне на конструкта *умения за учене* чрез създадената карта (с. 21); 2) разработване на инструменти за диагностициране на овладяността на уменията с оглед на създадения модел; 3) създаване на методически варианти за комплексно и интердисциплинарно развиване на уменията за учене с подчертан интерес към рефлексията и саморефлексията при тяхното прилагане; 4) подробно описание на алгоритмите за осъществяване на предложените идеи и тяхното апробиране в практиката. Смятам, че посочените приноси могат да се приложат в обучението по български език и да го направят по-ефективно. Затова препоръчвам на докторанта да подготви методическо помагало, с което да даде възможност на повече учители да приложат неговите идеи в своята практика.

Самото назоваване на ключовата компетентност – „Умения за учене“, съдържа известно противоречие, тъй като се приравняват по-общото понятие (*компетентност*) с по-частното, което е един от елементите му (*умения*). Съотнасянето между тези понятия и анализ дали това са умения, дали е способност, или е компетентност (и какво още включва тя освен някои

умения) биха обогатили приносите на изследването в теоретичен аспект и биха мотивирали, уплътнили и прецизирали някои от методическите идеи. Това е една от възможните перспективи за развитие на изследването по-нататък.

Текстът на дисертацията е добре структуриран, ясен, стилово хомогенен, обогатен с различни графики и схеми. Бих препоръчала на някои места да се прецизира употребата на термините (например при представяне на използването на Kahoot ту се говори за викторина, ту за игра).

4. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представените по процедурата статии значително надвишават изисквания брой и свидетелстват за задълбочения, последователен и целенасочен интерес на Наталия Мацева към отделните аспекти на разглежданата тема. От библиографските данни е видно, че статиите са публикувани в утвърдени научни и специализирани издания, което е белег за тяхната стойност.

И текстът на дисертацията, и статиите свидетелстват за ясно изразения личен принос на докторанта към проучването на темата, за генерирането на оригинални идеи и тяхното апробиране в собствената педагогическа практика. Смятам, че Наталия Мацева има заслуга за успешното прилагане на идеите и за по-голямата ефективност на обучението по български език при прилагане на изработените ресурси.

5. Автореферат

Авторефератът е направен според изискванията на съответните правилници и отразява коректно както концептуалната рамка на изследването, така и основните резултати, постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа *научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторант Наталия Мацева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност *Методика на обучението по български език и литература*, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Именно поради това убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено в коментирания по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Наталия Иванова Мацева в област на висше образование: *1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...*, докторска програма *Методика на обучението по български език и литература*.

25.05.2023 г.

Изготвил становището:

В. Търново

(доц. д-р Димка Димитрова)